

Eerste Wereldoorlog

De tragiek van de Vindictive

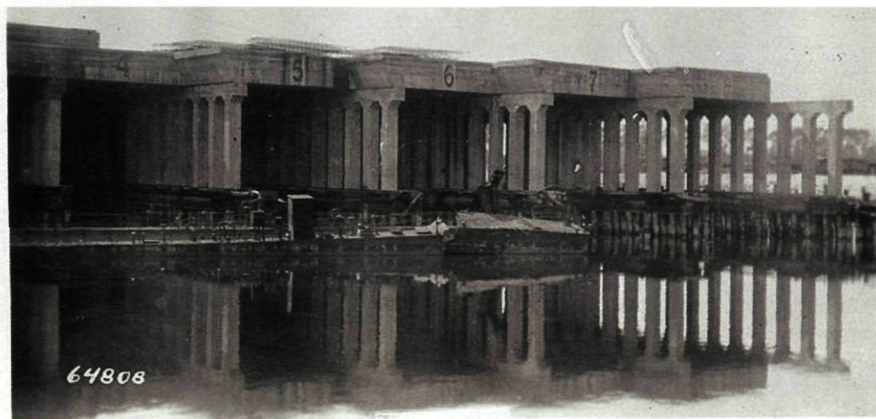
De Vindictive in Dover, vlak voor de raid op Zeebrugge.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden door 320 duikboten niet minder 3274 operaties uitgevoerd. 273 U-Boten vernietigden meer dan 11 miljoen Brutoregisterton aan handelsschepen. De meest succesvolle periode voor de duikbootoorlog was de maand april van 1917 geweest. Maar eerder al, op 7 mei 1915, was een Duitse U-boot erin geslaagd de beroemde Lusitania te kelderen. Het was de Britten daardoor duidelijk geworden dat ze koste wat het kost moesten beletten dat de Duitse U-boten zee vanuit de duikboothavens konden kiezen.

Zee kiezen deden die onderzeeboten o.a. vanuit hun schuilhaven in Brugge. Daar was een haven met faciliteiten voor het onderhoud van vijfendertig torpedo-bootjagers of torpedoboten, samen met een dertigtal onderzeeboten. Aangezien die haven zich dertien kilometer van de Belgische kust bevond, leek ze onkwetsbaar voor elke normale aanval vanuit zee. Via de kanalen voeren die U-boten vervolgens naar Zeebrugge en Oostende en van daaruit naar zee. Voor de Britten kwam het er bijgevolg op aan om de havengeulen van zowel Zeebrugge als

Oostende te blokkeren. In de nacht van 22 april 1918, enkele minuten voor middernacht, ontbrandde over heel de lengte van de Belgische kust een meedogenloze strijd tussen Britse en Duitse troepen. Het gevecht

De Britse aanvallers hadden zich teruggetrokken en de Duitse verdedigers konden de schade schouwen. Bleek dat de Britten een waagstuk uitgevoerd hadden dat aan het ongelooflijke grenst. Dat de inzet van de Engelse soldaten

In Brugge bevond zich een schuilhaven voor de Duitse onderzeeboten.

overtrof zowat alles wat men tijdens die oorlog al gezien had. Het vuur was kort maar hevig. Om drie uur was het alweer stil op onze stranden.

daarbij groot geweest was mag blijken uit het feit dat nooit voorheen, noch daarna, zoveel decoraties voor moed en dapperheid zijn toegekend aan Britse soldaten die bij een enkele operatie betrokken waren.

Zeebrugge

Eerst was de legerleiding op zoek gegaan naar geschikte schepen. Die zouden niet alleen de gevaarlijke overtocht trotseren, ze zouden ook het gevecht met de Duitse verdedigers aangaan en vervolgens tot zinken gebracht worden, liefst midden de vaargeul, en als het even kon krek in het midden tussen de staketsels van Zeebrugge en Oostende. Laat ons eerst kijken hoe ze het dat in Zeebrugge probeerden te doen. De keuze viel op zes verouderde kruisers. De *Thetis*, *Intrepid*, *Iphenia*, *Brilliant* en *Sirius* zouden gebruikt worden als blokschepen. De ook al oude *Vindictive* zou ingezet worden als stormboot. De troepen die de Duitse verdediging moesten aanpakken zouden afgezet worden op de borstwering aan het uiteinde van de pier.

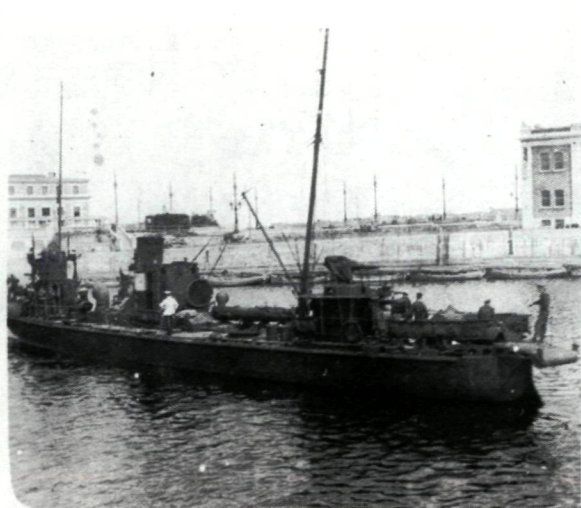
Der Unterseebootskrieg gegen England: Ein deutsches Unterseeboot versenkt einen englischen Handelsdampfer.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden door 320 duikboten niet minder 3274 operaties uitgevoerd. 273 U-Boten vernietigden meer dan 11 miljoen Brutoregisterton aan handelsschepen.

De gezonken Interpid en Iphigenir werden in de Zeebrugse haven tot zinken gebracht.

Vanuit de haven van Oostende trokken ook Duitse torpedoboten de zee op. (Foto collectie Daniël Eyand)

Die borstwering stak, zo wisten de Britten, bij vloed nog negen meter boven de zeespiegel uit en de gewone stormscheepen van de Royal Navy hadden de mannen nooit zo hoog kunnen afzetten. De hogere *Vindictive* had dan weer het nadeel van een zeer grote diepgang, waardoor de kans bestond dat het in de overtocht op een mijn zou varen. Daarom moest de *Vindictive* vergezeld worden van ondiepe troepentransportschepen: de *Iris* en de *Daffodil*. Dat het ontschepen van troepen op de pier een gevaarlijke operatie was, stond buiten kijf. De bovenkant van de borstwering zou nog steeds 1,20 à 2,10 meter boven het (valse, speciaal daartoe aangebrachte) dek van de *Vindictive* liggen, hetgeen betekende dat de zwaar bepakte aanvalsgroep negen meter ver over de smalle loopplanken omhoog zou moeten stormen, en dat terwijl ze van kortbij onder vuur zou liggen.

Actie

Tijdens de aanval maakten de Britten een rookgordijn dat hen als het ware onzichtbaar maakte zou hebben. Helaas veranderde de wind van richting. Vlak voor de ogen van de Duitse kanonnières verscheen daar plotseling, als volmaakt doel, de ouwe *Vindictive*. Het schip was de pier genaderd tot op een halve kilometer. De logge, uitgediende *Vindictive* stoomde recht tegen het vuur in de Duitsers. Het was voor hen als het ware onmogelijk het schip te missen! De manschappen op het schip sneuvelen bij bosjes, maar ze vochten fanatiek terug.

Op 23 april, één minuut na middernacht kwam de *Vindictive* ter bestemming aan; het schip raakte de pier van Zeebrugge. Onder een kogelregen werden manoeuvres uitgevoerd om de landingstroepen op die pier te krijgen.

Terwijl de Mariniers en de Bluejackets op die pier het gevecht met de Duitse verdediging aangingen stoomden de drie blokschepen eveneens naar de havenmond. Dat was echter niet alles. Wie die nacht in het duistere, rustige water naast het strijdgewoel had kunnen kijken, had daar de tengere romp gezien van de Britse onderzeeboot C3 die rustig over het water gleed in de richting van het stalen viaduct dat twee delen van de pier met elkaar verbond. Precies op tijd had de C3 zich losgemaakt van de sleepkabel van de torpedojager Trident. Om middernacht was de C3 slechts 2400 meter van het viaduct verwijderd. Op 100 meter van het doel werd de boot gevangen in het zoeklicht van de kustverdediging, maar het was te laat om de aanval te stoppen. Het viaduct leek haast vlak boven de boot te hangen toen de mannen naar boven kwamen en zich samenpropten in de nauwe ruimte van de brug. De duikboot boorde zich doorheen een stalen net om zich ten slotte met een schok vast te zetten toen de commandotoren de pijlers raakte. Onder een kogelregen roeiden de mannen van het tuig weg en lieten het uiteindelijk, samen met het viaduct, de lucht ingaan. Intussen waren de blokschepen *Thetis*, *Intrepid* en *Iphigenia* niet stil blijven liggen. Zo goed en zo kwaad als het ging

probeerden ze onder al dat oorlogsgeweld de dam te passeren en zo ver mogelijk te geraken op weg naar de kanaalmonding die ze wilden blokkeren. De Duitsers hadden de bedoeling inmiddels ook wel begrepen en ze verzwaarden hun bombardement op de *Thetis*, waarvan de kapitein begreep dat het schip nooit het einde van de reis zou halen. Hij liet het dan ook ter plekke, maar toch ook midden de uitgebaggerde vaargeul, ontploffen. De *Thetis* had daarbij zozeer de aandacht van de Duitse kanonnières getrokken dat het tweede blokschip, de *Interpid*, in staat was hem zonder noemenswaardige hinder voorbij te stomen. Aan stuurboord van het groene licht blijvend voer de *Intrepid* vastbesloten naar het kanaal. In zijn kielzog voer het derde blokschip, de *Iphigenia*. In het geweld ramden de twee blokschepen elkaar, waardoor ze enigszins uit koers geraakten en niet helemaal in een ideale positie tot zinken gebracht konden worden.

Terugtocht

Het viaduct was ontploft, de blokschepen waren tot zinken gebracht, het werd tijd om de terugtocht te organiseren. Een moeilijke klus, want de stormtroepen bevonden zich nog steeds op de pier. De mannen moesten het open terrein in korte, snelle stormlopen oversteken, om dan zichzelf en gewonde kameraden met touwen en stormladders op te hijsen naar de top van de muur. Van dit punt uit bereikten ze de loopplanken

Een Duitse U-boot vaart via het kanaal naar de haven van Oostende. (Foto collectie Daniël Eyland)

H.M.S. Vindictive, at Dover, -from Zeebrugge.

De Vindictive keerde fel gehavend terug van de raid op Zeebrugge.

en strompelden dan over de smalle loopplanken recht in de ouwe, trouwe *Vindictive*.

Kon de raid al dan niet een succes genoemd worden? Ja en neen. Een onderschept Duits radiogram meldde dat de toegang tot het Zeebrugge-kanaal bij eb geblokkeerd was en bij vloed belemmerd werd. Het radiogram beval de U-boten alternatieve havens te gebruiken. Maar Zeebrugge was slechts één doelwit van de raid geweest. Ook de havenmond van Oostende was die nacht door de Britten gevisieerd geworden. De poging om ook het kanaal Brugge-Oostende onbruikbaar te maken door er de monding van te blokkeren was echter mislukt. De legerleiding was dus niet tevreden over het resultaat omdat de toegang via Oostende tot de duikboot-basis niet kon vernietigd worden. De actie zou dan ook nog een flinke staart krijgen,

Oostende

De *Vindictive* had al aan de operatie in Zeebrugge deelgenomen en was daar fel gehavend uit de strijd gekomen. Bij de nieuwe poging om ook de kanaalmonding in Oostende af te sluiten zou het vaartuig toch weer ingezet worden, maar nu niet meer als aanvoerschip van

Britse troepen, maar als blokschip, bestemd om in de Oostendse havenmonding tot zinken gebracht te worden. Op 9 mei 1918 was het weer ideaal voor de aanval. De zee was kalm, de hemel helder, de barometer standvastig en de wind woei naar het land toe, ideaal voor het gebruik van rookmachines die de Duitse verdediging het zicht zouden moeten belemmeren.

Om elf uur 's avonds stak het 32ste eskader torpedojagers in zee, vergezeld van motorsloepen. Ook de monitorschepen *Prince Eugene*, *Sir John Moore* en de *M27* voeren uit. Een half uur na de torpedojagers begonnen ook twee blokschepen (*Vindictive* en *Sappho*) aan wat hun laatste reis zou worden, tezamen met de torpedojager *Faulkner* (die een voor de operatie belangrijke boei zou uitzetten) en een waaier van kleinere vaartuigen (CMB's). De *Sappho* kreeg onderweg echter met pech af te rekenen, zodat uiteindelijk alleen de *Vindictive* als blokschip gebruikt zou kunnen worden... gesteld dat de Britten tot in de Oostendse havenmonding zouden geraken.

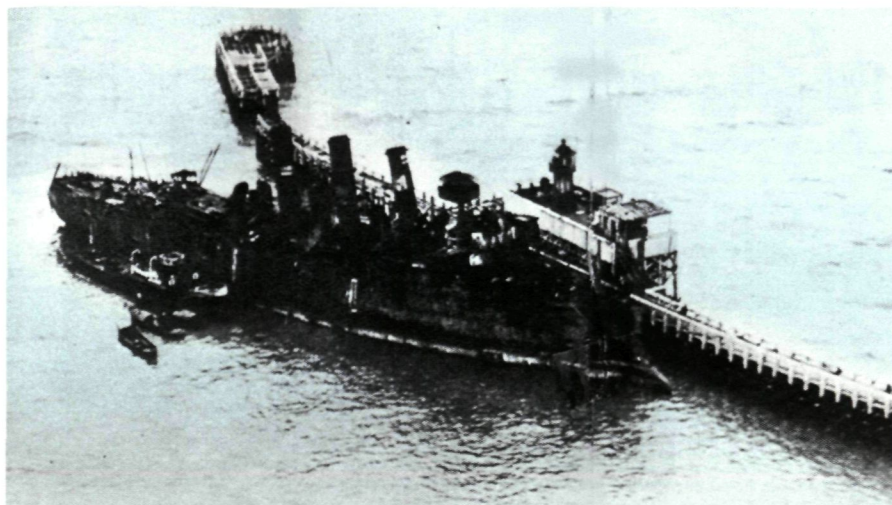
Het was vijftientig over één toen de *Faulkner* op 7,2 kilometer ten noordwesten van de monding van het Oostendekanaal een fosforlichtboei uitzette.

De finale was onherroepelijk begonnen. De schepen werden zorgvuldig verduisterd. De Britse aanvallers begonnen een

rookgordijn te ontplooiën dat samen met de mist elk visueel contact onmogelijk maakte. Vanuit Duinkerke beschoten kanonnen de Duitse kustverdediging, de monitorschepen lieten zich evenmin onbetuigd en *Handley-Page* bommenwerkers maakten de bommenregen over de kust compleet. Om twee uur, toen de *Vindictive* bijna ter bestemming was begonnen de torpedojagers lichtgranaten over de kanaalmonding te schieten om het schip de weg te tonen. Tegelijk beantwoordden de Duitsers het vuur. In al dat geweld slaagden de Britten erin de *Vindictive* tot in de vaargeul te brengen en het schip begon de nodige manoeuvres uit te voeren om zich dwars over het scheepvaartkanaal te leggen. Daar zou men uiteindelijk met springladingen de bodem uit het schip schieten. De intussen opgekomen mist veranderde alles. Dertien minuten nadat het de Stroombankboei was gepasseerd stoomde het schip naar het westen, evenwijdig met de kust om de onzichtbare haveningang te zoeken. Toen ze, die niet konden vinden werd het bevel tot koersverandering gegeven en begon men in Oostelijke richting te varen. Om 2 uur werd het schip weer naar het westen gedraaid.

De havenmond zagen ze toen aan boord nog niet, maar het schip bevond zich nu wel in het centrum van het spervuur.

De Vindictive geraakte in Oostende wel in de havenmond. Het schip ramde het oosterstaketsel, zonk daar ter plekke, maar kon de doorgang in de haven niet belemmeren.

Hoe dicht de Vindictive het kanaal naderde, des te beter kon de kustafweer op het doel gericht worden.

De Vindictive stoomde uiteindelijk toch de havenmond in, maar het gehavende vaartuig bleek veel te dicht bij de westelijke pier te varen. Het schip moest eerst weer naar het midden geraken om er in een versperringpositie gelegd te worden.

In het gevecht was de kapitein inmiddels gedood en ook de navigatie-officier was gekwetst geraakt. De fel beschadigde Vindictive eindigde de dolle vaart door tegen de oostelijke pier aan de grond te lopen. De luitenant die nu het bevel voerde gaf bevel het schip te verlaten en de springladingen werden ontstoken. De Vindictive zonk, maar niet op de plaats waar de Britten het gewild hadden. Het schip ging een heel eind van het hoofdkanaal op de bodem liggen en de havenmond was nog altijd bruikbaar voor de Duitse U-boten.

Resultaat

Bij de twee operaties waren aan Britse zijde alleen al meer dan 200 mensen gesneuveld. De tweede poging om

Oostende te blokkeren was weer op een fiasco uitgelopen. Dus broedden de Britten op een plan om voor een derde keer een poging te ondernemen.

Die poging kwam er uiteindelijk niet omdat de Duitsers inmiddels ook alweer de Zeebrugse vaargeul vrijgemaakt hadden. Al dat geweld had bijgevolg maar tot povere resultaten geleid. Een en ander belette niet dat de Vindictive een begrip werd dat tot vandaag stand houdt. Het schip leeft niet alleen voort in de Oostendse Vindictivelaan, de boeg van het schip wordt er tot op heden bewaard als monument, een toeristische trekpleister die inmiddels op de Oostendse Oosteroever terechtgekomen is en die ons herinnert aan een vreselijk gevecht, een drieste poging om zowel Oostende als Zeebrugge voor de gevreesde Duitse duikboten onbruikbaar te maken.

Flor Vandekerckhove

'Zeebrugge and Ostend 1918' verscheen in 1974 in de reeks 'Ballantine's History of the Violent Century' onder redactie van Barrie Pitt. In 1979 verscheen bij de Standaard Uitgeverij een vertaling in de reeks 'Geschiedenis van onze woelige eeuw'.

De graven van de zeven bemanningsleden van de Vindictive, die bij de raid op Oostende omkwamen.

VLOOT, reder van de overheid,
stelt in Oostende een driehonderdtal collega's te werk

via www.welkombijvloot.be

kun je solliciteren:
(jobs - vacatures)

en op de hoogte blijven van onze nieuwbouw:
(projecten - nieuwbouw)

